

Partnerský vztah učitele a žáka

VZNIK: postupně, důvěra, respekt, úcta.

Zpočátku jednostranný vztah, učitel vytváří podmínky pro partnerské chování i z druhé strany. Vztah je vždy asymetrický. Od jemného nátlaku přes domluvy a přesvědčování k převzetí odpovědnosti žákem. Pak učitel může ustoupit, dát možnost uplatnění žákova názoru.

- **Pozitivní přístup**, spočívající v pozitivním myšlení, jehož základem je schopnost vidět okolní svět reálně, ale z příjemnější strany. To umožní přistupovat k žákovi s důvěrou v jeho schopnosti a potenciální možnosti. Humor a nadhled přispívá k vytváření příjemné atmosféry. Pochvala a povzbuzení se osvědčuje nejen jako významný motivační prvek, ale i jako prostředek k budování důvěry v sebe a v okolní svět.

- **Individualizace**, po léta proklamovaný individuální přístup.

Realizuje se v závislosti na temperamentu, různosti učebních stylů jednotlivých žáků, jejich vlastního tempa práce, různosti úrovně vědomostí a zkušeností, ale i schopností a zájmu. Každý žák je v něčem dobrý. Není ale možné neustálé srovnávání s ostatními, je nutno vést i hodnotit individuálně.

- **Vlídna (laskavá) náročnost**, učitel je stále garantem dodržování určitých pravidel, klade nároky na žáka a ten to od něj očekává. Ale to, co učitel udělá, musí být podloženo citlivostí, připraveností pochopit žáka bez toho, že by mu ustupovat nebo vše toleroval. Každý zásah má být veden snahou žákovi pomoci, a žák to má cítit. Nemá mít pocit, že se učitel chce mstít, vysmívat nebo potměšile potrestat. Nevyhrožovat tím, co nelze splnit, spíše oddálit rozhodnutí o sankci (čas na rozmyšlenou), reagovat raději méně emočně, skandálně nebo bombasticky, neohromovat něčím, na co pak stejně není čas, nálada nebo trpělivost.

- **Podporování sociálních dovedností** – umět promluvit a skutečně formulovat svůj názor, umět potěšit, umět naslouchat, umět ocenit, nemyslet stále jen na sebe (v činnostech i v komunikaci)

- **Variabilita**, která je jevem, uplatňujícím se v závislosti na zvláštностech osobnosti. Znamená možnost různých výsledků při použití různých postupů v různých předmětech i situacích. Je to předvídaní, ale především akceptování různosti. Není to jen tolerance, ale aktivní zapojení a využití rozmanitých možností, plynoucích s nesourodostí školního kolektivu.

- **Svoboda**, jež je hlavním atributem demokracie a nesmí být vykládána zkráceně jako možnost dělat si, co chce. Může se rozvíjet tam, kde se uplatňuje nedirektivní přístup učitele k dětem při zachování jeho řídicí role ve školní práci. Vede děti k pochopení podstaty svobody, která platí i pro ně a která ovšem přináší i odpovědnost za vlastní rozhodnutí, činy a chování. Ve škole to znamená možnost projevit svůj názor, ale také poslouchat, co navrhnou ostatní. Dodržovat dohodnutá pravidla, která platí pro všechny stejně a tak usnadňují soužití lidí a vymezují hranice osobní svobody.

- **Kooperace**, spolupráce, součinnost, souvisí s pomocí, radou, obhajobou vlastního a přijetí cizího názoru, argumentací, ovšem bez napětí, nevraživosti nebo zloby a bez soutěžení, soupeření a vytváření konkurenčního prostředí. Pěstuje schopnost sdílet, podílet se, pěstuje také nenásilí a soucítění, kterému se děti mají postupně učit.

- **Hravost** je prvek dostatečně známý z historie výchovného působení. Jeho podstatou je činnost, spoluúčast, aktivita a účinnost je potvrzena historickou zkušeností i současnou praxí v práci s dětmi.

- **Vlastní činnost a aktivita** je nutným předpokladem zdravého rozvoje osobnosti. Umožňuje i budování vztahů učitele a žáka na příklad v dialogu, při diskusi, při práci spojené s řešením problému, při vyrábění, navrhování, konstruování nebo v dramatizaci a hře s rolí, tvořivé hře a tvořivém psaní, v zájmovém nebo projektovém vyučování.

- **Konstruktivistické pojetí učení**, jehož základem je vlastní činnost. Vychází se z předpokladu, že žák nemá být jen různými způsoby nucen do učení, ale na základě svých vlastních zkušeností, vědomostí a schopností pomáhá konstruovat svoje vlastní poznání. Je angažován v zajímavém procesu, kdy objevuje, snaží se porozumět, řeší, kombinuje, zjišťuje, srovnává, koriguje názory, asociuje. To má vliv na jeho sebevědomí, odpovědnost a samostatnost i vůli.

- **Smysluplnost a srozumitelnost** veškeré školní práce, užitečnost toho, co se dozví, může vést k prohloubení důvěry žáka v učitele, který mu tak pomáhá v orientaci ve světě. Mnoho poznatků i dovedností si žák může ověřit v denním životě a čerpat z běžných situací. Pracuje na základě jisté známosti nabízených témat a obeznámuje se s prostředím a pravidly, která v něm platí. Důležitá je blízká zkušenost a to, co může sám zvládnout, poznat, obsáhnout, poměřit nebo zkusit.

- **Globální pojetí vzdělání a výuka v tématických celcích**, do kterých je učivo integrováno, vede k postupnému chápání souvislostí a návaznosti v systému informací, ale i k pochopení celistvosti světa a jeho problémů, místa člověka v něm a vzájemné provázanosti existence všeho živého.

Partnerský vztah učitele a žáka

VZNIK: postupně. Zpočátku jednostranný vztah, učitel vytváří podmínky pro partnerské chování i z druhé strany. Vztah je vždy asymetrický. Od jemného nátlaku přes domluvy a přesvědčování k převzetí odpovědnosti žákem. Pak učitel může ustoupit, dát možnost uplatnění žákova názoru.

- Pozitivní přístup

- Individualizace

- Vlídlná (laskavá) náročnost

- Podporování sociálních dovedností

- Variabilita

- Svoboda a odpovědnost

- Kooperace

- Hravost, humor, nadhled

- Vlastní činnost a aktivita

- Konstruktivistické pojetí učení

- Smysluplnost a srozumitelnost

- Globální pojetí vzdělání a výuka v tématických celcích

-